Ne hagyjuk elpusztulni az egykori híres fazekasmesterséget

A Marx téri piac kisipari negyedében két fabódé előtt virágcserepeket, fazekakat, köcsögöket, korsókat és sok más agyagedényféleséget árusítanak szerdán és szombaton az egykor híres szegedi fazekasipar utolsó mohikánjai. Valamikor a Kiskörúton — ahogy akkoriban nevezték a Lenin körutat — két utca közét is elfoglalták piacos napokon a fazekas készítmények. De ahogy múltak az évek, s kiöregedtek, elhaltak a régi mesterek, úgy fogyott a szakmát képviselő fazekasmesterek száma.

1

Vajon a készítményeik iránti kereslet is csökkent? Valamelyest igen. A háztartásokban ma már szívesebben látják a porcelánt, az alumínium- vagy más fémekből készült edényeket. Telik már erre is. Szobadíszeknél igen közkedvelt cikk a majolikaáru, ami ugyancsak agyagból készül szép, tetszetős, zománcozott kivitelben. Ezt pedig nagyüzemileg gyártják Csongrád megyében, Hódmezővásárhelyt. Virágvázából többet vásárolnak, s díszítik vele a lakást Szegeden és környékén is. Dehát ebből is közkedveltebb a porcelán- és üvegáru. Nem veszett ki azonban az agyagféleség a virágcserepeknél, s néhány falusi edényféleségnél. A virágcserépből most több kell, mint 10—15 évvel ezelőtt. Sohasem volt ilyen gavallér, kedveskedő a város lakossága, tanúk erre a virágüzletek alkalmazottai. A csokrok mellett ennyi cserepes virág sohasem üzent jó kedvet, örömet a virág színes nyelvén a kedvre és örömre vágyóknak. S a »Virágos Szegedért«-mozgalom, a muskátlis ablakok, mind-mind a virágcserepek százait, ezreit kérték és kérik.

Tejesköcsögből viszont kevesebb kell. Az aratók vizeskorsójából sem fogy annyi, mint régen. A termelőszövetkezetek ma már nem kétliteres cserépedényekben altatják a tejet, hanem nagyban szállítják a városba, vagy saját kis üzemükben dolgozzák fel.

Néhány hete a Szegedi Ipari Vásáron Szabó Lajos mezőtúri fazekasmester háromszor is hozatott utánpótlást a fazekas népművészeti és díszműárukból. Pedig nagy pavilonban árusították a Hódmezővásárhelyi Majolikagyár tetszetős készítményeit is. A szegedi mesterek távol tartották magukat a szegedi vásártól, úgylátszik, őket kielégíti a Marx téri piac is.

2

Szóval hanyatlik a nagymultú szegedi fazekas iparág, de mindjárt hozzátehetjük, hogy csak a kisipari ága. Ugyanis a Haladás Termelőszövetkezet és a Szegedi Kertészeti Vállalat melléküzemágként működtet egy-egy virágcserépgyártó részleget. A Haladásban gépkoronggal, a Szegedi Kertészeti Vállalatnál még ennél is gyorsabb eljárással készítik a virágcserepeket. A kertészet három égetőkemencével is rendelkezik, s ma már oly nagyban végzik ezt a munkát, hogy ők látják el virágcseréppel részben a debreceni, kecskeméti, kiskunfélegyházi, szekszárdi és kaposvári kertészeti vállalatot is. Legutóbb dunántúli bányavállalatok is érdeklődtek, kaphatnának-e virágcserepet. Havonta mintegy 15 ezret gyártanak belőle, télen valamivel kevesebbet, mert nehézségekbe ütközik a szárítás. Most, amikor napos az idő, a szabad ég alatt is szárad a nyersáru. Télen csak a kemence körül száríthatnak.

A termelést fokozhatnák, hiszen a gép kapacitása csupán 50—60 százalékra van kihasználva. Szükség is lenne a cserépre, vevő is akadna, dehát az a létszám, amit a Kertészeti Vállalat foglalkoztat, többre nem képes. Mégha csinálnának is többet, nem volna hol szárítani, égetni. Egyéb agyagedényféleségeket, fazekas népművészeti tárgyakat a részlegvezető Donáth Mihály csak önszorgalomból, saját maga szórakoztatására készít. Szűk kis műhelyszobájában gyönyörködik a furfangos korsóban, amelynek 9 szívórésze van. Az a furfang benne, hogy egyen szívhatja az ember a vizet. Így aztán az ismeretlen végigpróbálja szinte valamennyit, mire ráakad az igazira. Formál ő állatokat, szobrocskákat, sok mindent. ami tetszetős. Szaktudását a mellette dolgozó segédmunkások igyekeznek elsajátítani. De ez csak többnyire a virágcserépgyártás tapasztalataira terjed ki.

3

Van még szakmunkasgárda, jelentkeznének tanulók is, ezért érdemes lenne felkarolni ezt a hanyatló, egykor híres szegedi mesterséget. Ha a kisiparosok kiöregednek is, az állami ipar — itt elsősorban a tanácsi iparra gondolunk — felkarolhatná ezt a mesterséget. Ha nem a Kertészeti Vállalatnál, akkor valamelyik rokonszakmánál, vagy egy önálló vállalat létrehozásával biztosítani lehetne a fejlődés feltételét. Hiszen nem nagy beruházással, s ha jól körülnézünk, a régi mesterek szerszámainak felvásárlásával könnyen létre lehetne hozni egy vállalatot, ahol nemcsak virágcserepeket, hanem a régi szegedi stílusú fazekas népművészeti tárgyakat, s ahogy Donáth Mihály, a Kertészeti Vállalat égetőmestere mondotta: falburkoló rajzos, mintás zománcozott cserepeket is készíthetnének.

Bővítették az állami Gyermekotthont

Eddig a Londoni körút és a Tolbuhin sugárút sarkán álló sárgára meszelt épület fogadta be a szülők gondoskodását nélkülöző gyerekeket. Egyre sürgetőbb volt a probléma, amelyről lapunk is írt, hogy Szegeden nincs elegendő hely a gyermekek elhelyezésére. Megoldást kellett találni.

Kormányzatunk támogatásával a városi tanács segített, amikor új gyermekotthont létesített a Rigó utcai élelmezési ipari tanulóotthon helyén. Az egyemeletes tágas épületben most az általános iskola felső tagozatát végző állami gondozott gyerekek kerülnek majd elhelyezésre, míg a régi gyermekotthonban, mint eddig is, az alsó tagozatosoknak biztosítanak helyet.

A megoldás

igen szerencsés a gyermekek nevelése szempontjából is.

Eddig a négy osztályt elvégző gyerekeket kénytelenek voltak más városok megfelelő gyermekotthonaiba elküldeni, más nevelők keze alá. Az ilyen változásokat sokszor megsínylette a gyerekek érzékeny szervezete és idegrendszere. Ezentúl viszont, miután elvégzik a négy osztályt, nem kell elmenniök a városból, csupán az új gyermekotthonba kell átsétálni, s találkozhatnak rendszeresen régi nevelőikkel is.

Az új gyermekotthont **600 ezer forintos költséggel szerelik föl,**

s ebből az összegből biztosítják december 31-ig az üzemeltetést is. A gyerekek egy része már be is költözött új otthonába, ahol szépen fölszerelt tanuló- és hálószobák, kultúrterem és politechnikai műhely fogadta őket. Egyelőre 60 fiú számára tudnak férőhelyet biztosítani, de amennyiben a beruházások engedik, ezt a keretszámot tovább bővítik majd. Az új otthon nevelői — szám szerint négyen — és a technikai személyzet már elfoglalta helyét és a gyerekek elhelyezésén fáradozik.

Beszédes házak és falak

(Liebmann Béla felv.)

A Klauzál tér 1. számú ház, melyben most a Virág Cukrászda helyezkedik el, kora eklektikus stílusú épület. Ezt a stílust az jellemzi, hogy a tervező a korábbi stílusokból válogat (eklektizál) építészeti formákat. Az eklekticizmus kezdetben inkább a reneszánsz formákat veszi át.

Szeged árvíz utáni újjáépítése a kora eklektika idejében történik, ezért sok ilyen stílusú ház, vagy egész épületsor található a városban. Ez a körülmény egyébként szerencséje Szegednek. A rekonstrukció idején épült eklektikus stílusú házak homlokzatai nyugodt, egységes városképet alkotnak, míg a kapitalizmus későbbi éveiben készült épületeket valami zavarosság, tarka összevisszaság jellemzi. Az épületek a gazdáik hivalkodó gőgjét, törtetését is jelzik átvitt értelemben. Ez a Klauzál téri épület szép példája a magyarországi kora eklektikus építészetnek, szerepel is Gerő László szakkönyvében.

A város újjáépítését annak idején e házból irányították. A földszinti részen volt valamikor Cserzy Mihály borbélyműhelye. Cserzy jellegzetes alakja a múlt századvégi Szegednek. Korában mint írót is jól ismerték.

KAPUNYITÁS ELŐTT
a szocialista tanítóképzés műhelyében

Az ország több nagy városában ebben az iskolaévben kezdik meg működésüket az újonnan szervezett, felsőoktatási szintre emelt tanítóképző intézetek. Szeged, adottságainál fogva, az egyik legnagyobb és legkorszerűbb intézetnek adott helyet s így a déli megyék tanítójelöltjei itt szerzik majd meg az alsótagozatú általános iskolások oktatásához és neveléséhez szükséges tanulmányokat. Ezentúl tehát nem a négy középiskolai osztály elvégzése után kaphatnak a tanítóképzősök oklevelet, hanem csak az érettségit követő további hároméves akadémiai tanulmányok után.

Félévszázados kívánság valósul meg

A felsőfokú tanítóképzés megteremtése régi követelés a magyar pedagógusok részéről. Igéretet kaptak is erre már a múlt rendszerben, de annak megvalósítását a hivatalos kultúrpolitika mindig halogatta. A szándék azonban változatlanul ébren maradt, s ezt hitelesen igazolja egy mai apró epizód is. Amikor híre ment, hogy ebben az évben valóban sor kerül a felsőfokú tanítóképző megnyitására, dr. Greguss Pál egyetemi tanár — aki évtizedek óta dolgozik a nevelői pályán — telefonon felhívta a szegedi intézetet és örömmel köszöntötte annak nevelő testületét. Elmondta, hogy 55 évvel ezelőtt maga is járt egy küldöttséggel a kultuszminiszternél, kérve, hogy érettségire építsék a magyar tanítóképzést, s nagyon örül, hogy végre sor került erre a reformra a magyar iskolapolitikában.

A követelés azért volt indokolt akkor is, s ma is, mert a régi képzési formában tanítóink nem szerezhettek alapos általános műveltséget, hiszen ugyanannyi tanulmányi idő állt rendelkezésükre, mint már középiskolákban, jóllehet, itt a szakmai ismeretek voltak túlsúlyban. Ez a visszásság most megváltozik, az általános műveltség és a szakmai műveltség egyensúlyba kerül, mert a tanítóképzés középiskolai érettségire épül és a további három év során számos alkalom nyílik mind a szakismeretek elsajátítására, mind az általános műveltség további fejlesztésére és gyarapítására.

A jelöltek három éven keresztül igen alapos, elmélyült pedagógiai képzésben részesülnek. Ezt különböző speciális ismeretekkel egészítik ki — hogy csak néhányat említsünk: stilisztikával, művelődéstörténettel, technikai ismeretekkel, népművelési gyakorlattal és alapos ideológiai képzéssel. Nagy előnyt jelent az is, hogy a tanítójelöltek érettebb korban, nagyobb felkészültséggel sajátítják el az oktatás és nevelés tartalmi anyagát, illetve módszertanát.

A munkás-paraszt fiatalok vonzódnak a tanítói pálya felé

Amikor közismertté vált az az elgondolás, hogy az új tanítóképző intézeteket elsősorban munkás- és parasztszármazású, a termelésben is jártas fiatalokkal kellene benépesíteni, sokan kétségeket tápláltak ezzel a törekvéssel szemben. Azt hangoztatták, hogy ennek a pályának nem lesz olyan varázsa, amely felkeltené az említett társadalmi kategóriákból származó fiatalok érdeklődését. A jóslás azonban nem vált be, hiszen — mint a jelentkezések és a felvételi vizsgák eredménye igazolja — az idei létszám 63 százaléka éppen közülük kerül ki, 20 százalékuk pedig az üzemekből és a termelőszövetkezetekből jelentkezett az akadémiára. Három társadalmi ösztöndíjas is tanul már itt az első évben, közöttük a Szegedi Cipőgyár egyik volt munkásfiatalja.

Hogy ifjúságunk legjobbjai valóban megbecsült hivatásnak tartják a tanítói pályát, arra hiteles tanú egy másik számadat is. Nyolcvanöt jelentkező közül 68-an tagjai a Kommunista Ifjúsági Szövetségnek. Ilyenformán — a szociális összetételt és a hallgatók eddigi politikai magatartását figyelembevéve — minden feltétele megvan annak, hogy a most kezdő elsőévesek három év múlva jól képzett, szocialista gondolkodású tanítókként hagyják el az intézetet.

A tanítóképzés legjobb szakemberei

A felsőfokú tanítóképzők megszervezése során gondoskodtak arról is, hogy a jelöltek a tanítóképzés legkiválóbb szakembereitől sajátítsák el a munkájukhoz szükséges ismereteket. Az intézet tanári állásait a Művelődésügyi Minisztérium pályázat alapján töltötte be. A pályázók közül számos vidéki is alkalmazást nyert Szegeden, a tanári testület zöme azonban a két volt szegedi tanítóképző és egyéb szegedi oktatási intézmények kiváló tanáraiból áll. Közülük számosan rendelkeznek több évtizedes gyakorlattal. Ugyanakkor azonban a tehetséges fiatal pedagógusok egész serege dolgozik a nevelőtestületben.

A tanári kar máris összekovácsolódott a tanév jó előkészítéséért végzett kollektív munkában. Számára a nyár nemcsak pihenést, szabadságot jelentett, hanem számos esetben kemény munkát, önkéntes elfoglaltságot. Maguk a nevelők rendezték be az intézetet, sokat fáradtak annak szépítéséért, csinosításáért és otthonossá tételéért.

Kommunista munkaszellemmel

Az utóbbi egy év alatt már minden a felelősségteljes munkára való készülődés jegyében történt ebben az intézetben. Erős pártszervezet jött létre, amelyben mindennapos a nyílt véleménynyilvánítás és az őszinte eszmecsere. A kommunisták teljes egységben dolgoznak és ez a jó szellem ma már teljes mértékben a munka szolgálatában áll. A párttagok sohasem ahhoz mérik véleményüket, hogy kiről van szó, hanem mindig az ügy előmeneteléhez.

A pártszervezetben gondoltak a kommunisták önképzésére is. A taggyűléseken rendszerré vált, hogy a pártszervezet egy-egy tagja 15—20 perces előadást tart szabadon választott témából, szakmai, politikai kérdésekről. Ennek a kezdeményezésnek nagy sikere volt és van, mert érdekesnél érdekesebb témák követik egymást. (Például: az objektivizmus; a falusi népművelés; a modern csillagászat és a materializmus stb.) Az intézet pártszervezete azok közé az iskolai kommunista kollektívák közé tartozik, amelyek megtalálták működési területüket és tartalmat tudtak adni tevékenységüknek.

A kommunista munkaszellem és lelkesedés bizonyára magával vonzza majd a felsőfokú tanítóképző hallgatóit is és termékenyen hat mind tanulmányaikra, mind későbbi pedagógiai munkásságukra.

S. I.

Schiller és Brecht Kínában

Schiller születésének 200. évfordulója alkalmából első ízben mutatják be Sanghajban a költő »Ármány és szerelem« című darabját, amelyet 1784-ben írt. A darab kínai fordítása a huszas években készült.

Ugyancsak Sanghajban mutatják be Brecht »Kurázsi mama« című művét is.

Különleges automaták a lipcsei vásáron

Az idei lipcsei őszi vásáron számos új író- és számológép-típust, különleges automatákat állítottak ki. Igen nagy feltűnést keltettek az erfurti Mercedes-művek által gyártott elektromos írógépek. A Német Demokratikus Köztársaság irodagép-gyártásának nagyarányú fejlődését szemléltetően mutatja, hogy 1959-ben 203 százalékkal több irodagépet állítottak elő, mint 1955-ben. Az NDK-ból ma már több mint 90 ország vásárol ilyen gépeket.

Szovjet—angol árucsereegyezményt írtak alá

Az angol kereskedelmi minisztérium közlése szerint az angol kereskedelmi minisztérium és a londoni szovjet kereskedelmi képviselet között folyó tárgyalások eredményeképpen aláírták az 1960. június 30-ig terjedő gazdasági évre szóló árucsereegyezményt.

Az AFP jelentése szerint az árucsere elsősorban közszükségleti cikkekre vonatkozik és összege 3 400 000 fontsterling.